

D o p i s i.

1. U Osiku 29 listopada 1884. — Poslie kako sam primio vaš zadnji list, bio sam dva puta na gradini Markuševac, te sam pustio razmetnuti još jedan humak skroz i skroz. Hrbine od posuda jedino je, što se je izkopalo. Unutar gradine pustio sam kopati na dva mjesta, te se je došlo do taraca od masivnih opeka. Ove su razna oblika, i jedna do druge. Izpod opeke je sitan vapnenac. Kopajuć naišlo se je na hrbine od posuda, na komadiće pečene zemlje razna oblika i na plosnat ugladjen kamen, nevelik, kojeg kao da je ljudska ruka ugladila. U kotlini tik gradine kopati sam dao takodjer, gdje već seljak Rendulić našao njeke stvari; nu na žalost nenadje se ništa izim velikog odlomka tanke njeke posude. Vaš štovatelj:
Ivan Devčić muz. povjer.

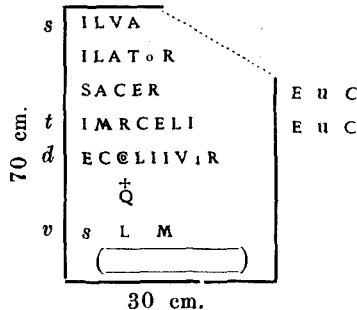
2. Mitrovica 15 siečnja 1885. — Veleučeni gospodine! Prije svega pripijte moju najsmjerniju zahvalnost na meni izkazanom, a za me veoma častnom povjerenju. Koliko u mojih silah leži, trsit ću se da se istoga vrijednim ukažem.

Radi miljokaza u Laćarku za sada nemogu nova javiti, pošto će za kratko vrijeme g. Kristić doći u Mitrovicu, te ću tom sgodom poduže s njime o tom predmetu govoriti.

Sada držim, da je relief na lievoj strani nadpisa (V. Viestnik g. VI. str. 75) niti kornjača niti štipavac nego vjerojatno lavja koža, što proizlazi već iz rieči Herkulanus, jer je ista atribut njegov.

Tečajem prošlog ljeta dalo je ovomjestno grad. poglavarstvo oko Mitrovice njeke jame kopati, te je tom prilikom na Laćaračkoj strani izkopan veoma krasni relief, koj neima nadpisa, jer mu je dolnja i desna strana odvaljena. Predstavlja očevidno Apola sa tulicom na ramenu u što sjedeć udara u liru. Bila su dva ili tri polja. Od desnog ostaje samo komad, na kom vide se tragovi od paone. Namješten je ovaj kamen na Filipovićeovom šetalištu. Druge potankosti nemogoh saznati. G. gradski mjernik, koj rukovodi izkapanja, obećao mi je obznanit me o svakom možebitnom novom obretu.

Priposlani mi prepis nadpisa (Mommsen C. I. L. III. n. 6438) prisposobio sam sa originalom, te sam našao, da ovako glasi:

Dužinu i širinu naznačio sam po prilici na 70 dotično 30 cm. Debljina se nemože naći, jer je kamen u zemlji. Nalazi se na dnu kapije *

desno. Desni gornji kraj je odvaljen, da može stati kamen, koj čuva kuću od kola. Srećom neprelaze kola preko nadpisa, jer je na strani, no svakako nije sgodno mjesto. Moj prepis je u prva dva redka identičan sa Mommsenom i Milerom,¹ treći redak sa Milerom, četvrti i peti sa Mommsenom, šesti je Q kao kod Milera (križić na Q niasam točno vidio). Izpod sedmoga redka niasam našao nikakovih slova, nego malo niže jaružicu nepravilnu. Kako se vidi odpilita su od nadpisa lieva početna slova. Vlastnik g. P. pl. Georgijević nehtjede ga podnipošto ustupiti narodnomu muzeju, jer ga smatra obiteljskom uspomonom.

Vozeć se u listopadu 1884 sa svojim bratom na kolih iz Stare u Novu Pazovu, spazih pokraj puta na desno u polju pripadajućem Nov. Pazovi a upravo na medji trijuh sela humak skoro 2 metra visok a po prilici 8 metara u promjeru. Pošto je svuda naokolo sama ravnica, te se na nikojoj strani nevidi niti najmanji brežuljić, pomislih odmah, da bi to mogao biti predhistorički *tumulus*, kakovih sam mnogo naslikanih vidio. Posve je netaknut, te je samo prema N. Pazovi pri kraju preko njega orano. I zaista dočuh, da je kod njega nadjeno criepovlja i t. d. Sgodan je položaj humka u toliko, što je u blizini kr. kot. oblast, a i moj brat je u N. Pazovi učiteljem, te bi se tako mogao lahko prekopati. Ako veleučeni gospodine mislite, da bi bilo vriedno kopati, molim da me obaviestite. Vaš štovatelj:

Ignjat Jung.

3. U Petrinji 19 siečnja 1885. — Da kupalište Topusko nije izgledalo početkom našega stoljeća kao danas, to će si svatko misliti, ali neće svatko pogoditi, da je Topusko u ono doba posve drugačije bilo nego je danas. Stanje toga kupališta pred 70 godina može se izviditi iz položajnoga nacрта, što se kod kr. gradjevnoga ureda u Petrinji nalazi. U ovo vrieme nebijaše u Topuskom ni jedne od današnjih sgrada. Sgrade ili kolibe, što su onda sačinjavale to kupalište, bile su sliedeće:

Kod glavnoga vrela za današnjimi bistrimi kupkami bijahu dvie kolibe kao kupke. Na mjestu, gdje sada stoji gornja gostiona, sagrađena g. 1823, bijaše i onda gostiona, kuhinja i pivnica. Župni stan bio je na onom mjestu,

¹ Nije. Mommsen ovako ga daje po Kanitzu:

S I L V A N O
I L L A T O R I
I L M A R C E L L
d E C C O L I V I R
V S L M

Treba osvjedočiti se, jeda li je prvo slovo drugoga redka I kako je kod vas i kod Milera. ili L kako je kod Mommsena. Ovaj radi dvostruka LL misli, da bi se taj redak čitati mogao *bellatori*, te veli: „*bellatori* in mentem venit, poteritque fortasse Silvano tam hoc agnomen tribui quam invicti“. Ali ako je I a ne L, onda nestaje temelja takovu čitanju. Možda *vigilator*, akoprem ova rieč nedolazi u nadpisih. — A treba još ustanoviti pravi oblik prvoga i zadnjega slova u 4 redku, gdje Mommsen meće L, a vi i Miler I. Ako je I na početku redka, onda je bezdvojbeno, da pred njim imalo je biti T naimo TI (obična skratnica *Titus*). Na koncu pako redka mora da bude L od *Marcellus*, koj bijaše *decurio coloniae, duovir quinquennalis*.

na kojem je još pred 4 godine stala stara drvena sgrada. Katolička crkva bijaše na sadašnjem groblju, a pravoslavna na mjestu malo niže mesnice. I spomenutoga nacрта možemo nadalje viditi, da tamo, gdje su danas blatne kupke, nije obstojala nikakova sgrada, nego da se je istom osnovala kupalištna koliba. Na trgu pred sadašnjom katoličkom crkvom, gdje je bivši zapovjedajući general Mollinary pred 8 godina dao otkriti njeke stare temelje, stajala je početkom sadašnjega stoljeća vojnička koliba. U rečenom nacrtu označeno je također mjesto na Nikolinom brdu, gdje je bila nekada kapela sv. Nikole.¹ Veleštovanjem V. Lapaine.

4. U Varaždinu 30 siečnja 1885. — Veleučeni gospodine! Danas predao mi je g. škol. nadzornik J. Stepanek sedam komada iz kamene dobe, pa držim, da su tri komada veoma znamenita, jer su posve drugaoga oblika, a i kamen druge sastavine od onih, što sam dosele vidio. G. Stepanek dobio je te komade na dar za zem. muzej od učitelja Kirina u Bistrici i od učitelja Božića u Zlataru, dakle potiču opeta iz Zagorja, koje je toli bogato timi predmeti.

Ovdašnjeg sudbenoga stola predsjednik g. Ivkanec bavi se također sabiranjem starina, pa otkad je ovdje, pribavio si je i on tri sjekire. Da mu pišete, poslat će vam jih na uvid.² I njegove su sjekire iz Zagorja.

Ovdašnji podžup. šumar J. Biškup naišao je nekoliko godina prije na sedam komada kamenitog orudja, pa je predao te komade rudarskomu satniku Reichmannu u Varaždinu, da jih nar. muzeju odpremi. Ako nisu po g. Reichmannu sve do danas u muzej poslani, izvolite mi priobćiti, da se mogu opitati, gdje su zaostali. Ti predmeti nadjeni su u Varaždinskoj okolici, a želite li što o tom saznati, javite mi, a ja ću potrebite vesti od g. Biškupa dobiti i vam priobćiti. S osobitim štovanjem. Levin Horvat.

5. U Varaždinu 2 veljače 1885. — . . . Po g. Biškupu predano rudarskomu satniku Reichmannu kamenito orudje dakako da nemožete u

¹ Zamolili smo g. inžinira Lapaine, neka nam pošalje prepis onoga tlorisa, jer smo se nadali, da ćemo na njem naći ma kakav nacrt ondješnje glasovite gotičke crkve (V. Viestnik 1880 br. 1.), iz koga bi saznati mogli, u kom se stanju ista nalazila oko g. 1815 kada je g. Cr. *Walter von Walthheim major und bau Director* taj tloris sastavio. I nismo se sasvim prevarili. G. Lapaine prirodjenom mu udvornosti umah pogodi našoj želji, poslavši nam točan prepis pomenutoga tlorisa, kome naslov: „*Situations-Plan der Gegend und Mineral Quelle von Thopusko zur Ersichtlichmachung der projectirten neu aufzustellenden Gebäuden*“. I na tom daru mu naša najtoplija hvala. U prinadležećem popisu raznih sgra-djevina, koje su onda u Topuskom obstojale, dolazi pod brojem 15 ovo: *Das Portal oder Rudera der ehemalige Prelatur*. Na dotičnom pako mjestu tlorisa slikano je samo pročelje crkve sa vratima, i na njem po dva prozora, jedan pod drugim, sa svake strane, te se s toga vidi, da već onda crkveni ostanci bjaahu uprav *Rudera*. Uredništvo.

² Mi smo se dakako na presviet. gospodina obratili, a on nam je rado i namah poslao za proučenje svu pet komada što ima u svojoj sbirci iz kamene dobe, sve pako najjeno blizu Varaždina na *Biškupačkom* pašnjaku. Jedna je od tih sjekira, kakove mi nemamo u muzeju, s rupom samo do pola navlaš izdubenom, te po znanost od osobite vrijednosti. Liepa mu hvala. — Molimo prijatelje našega muzeja u Varaždinu, neka budno paze na predhist. blago, kojim po što se čini ta okolica obiluje. Uredništvo.

našem muzeju naći, pošto je isto daleko odputovalo i to tja u Bruselj, te se ondje u muzeju nalazi. Po tom nije moći o toj stvari ništa drugo učiniti. Kako je pako našao g. Biškup te predmete? God. 1876 dao je Biškup priredjivati jednu svoju dugo vrieme neoranu oranicu za vrt, jedno 1350 koraka daleko od kapele sv. Roka kod sela Koškovec (na cesti Varaždin-Ivanec), pa je na jednoj hrpi u dubljini od 27 cm. našao tri kamenite sjekire iz serpentina, jednu posve neoštećenu, a druge dvie ponješto okrnjene. Sve tri bile su veoma liepo ugladjene i probušene. Prigodom oranja kojih 100 koraka dalje našao je opeta dvie takove sjekirice posve iste vrsti kao prvo spomenute. Na istoj oranici našao je jošte jedan predmet iz pečene zemlje, posve nalik na žlicu, tako da on drži, da se je taj predmet mogao samo kao žlica rabiti. I taj je bio posvema neoštećen. Biškup, zabavljen poslom, postavi taj predmet na jedno drvo, da ga kašnje preuzme, ali kad se toga radi povratio, više ga nenašao.

Gosp. odvjetnik Čepola kazivao mi, kako on zna, da je jedna kamenita sjekira izkopana u Kuljevčici (rudokoplje), ali neznana, gdje je dospjela. Po tome ima tih predmeta ne samo onkraj Ivansći u Zagoju, već i na ovom kraju pram sjeveru. Preporučajući se i t. d. Levin Horvat.

6. U Zlataru, dne 18 veljače 1885. — Veleučeni gospodine! Na Vaš veleucienjeni list od 6 veljače t. g. čast mi je odgovoriti:

Od onih 4 komada iz kamene dobe, što sam ih ja predao g. Stepaneku,¹ a on opet Vašoj veleučenosti, nadjena je *kruglja* u mjestu Zlatar na zemljištu Janka Kutnjaka tik kraj potoka Zlatarčice, koj izvire u Ivančici izpod stare građine Oštre. Nu nije nadjena u potoku, nego 10—15 koraka dalje od potoka $\frac{1}{2}$ ili 1 metar duboko u zemlji. Izkopali i našli su ju ciglari, talijani, koji ovdje prave opeke. Ja sam istim ciglarom rekao, da u buduće neka paze, jer bi možda i još što slična našli. Oni mi obrekoše.

Ostala 3 komada nadjena su u župi Kraljevvrh na podnožju Zagrebačke gore sa sjevera, kako se gora proteže pram Bistri. Dali u zemlji ili na površju, blizu potoka Bistre ili ne, toga još za sada neznam. Nu pisao sam tamo, i nadam se tomu odgovor, pa ću onda sve opisano javiti.

U buduće ću drage volje sabirati takove i slične predmete, pa bude li što, poslati Vašoj veleučenosti.

Oko Zlatara mora toga biti takodjer, a to sudim iz toga, što je ovdji još sada živući bivši prije mene učitelj g. Ladislav Kutnjak našao nedaleko Zlatara na zemljištu Tureka, gdje ljudi pjesak za gradju kuća kopaju, po svoj prilici grob. Nutra bila je sablja i druga vojnička oprema. On reče, da je to predao prije 20, 25 godina u muzej. Isto tako je našao grob isti vlasnik zemlje izpod Zlatara (5 minuta doli) zvane Gradine. Na toj zemlji vidi se i sada humak, a naokolo jarak. On kazuje, a i narod

¹ U Viestniku g. 1884 str. 91 spomenuli smo molbu, koju je ravnateljstvo nar. arkeol. muzeja upravilo na vrl. rodoljuba g. Fr. Stjepaneka nadzornika pučkih škola u Varaždinu, neka nastoji, da pučki učitelji varaž. i zlatar. podžupanije sabiru predmete iz predhist. dobe. Već su se dva od njih odazvali, naime g. Božić sa četiri a g. Josip Kirin učitelj u M. Bistrici sa osam predmeta iz kamenite dobe. Ljepa jim hvala. Uredništvo.

priča, da je ovdji bila neka velika sgrada, a u njoj da je stanovao neki Zlatar (ili da je bio zlatar, izpiradž zlata). Ovu sgradu da su porušili i sagradili zlatarsku župnu crkvu. I ovdji je već mnogo toga nadjeno, te poslano u muzej. Nu sigurno ima još toga svačesa, jer zidova ima još. S ovom gradinom mogla bi biti u savezu i nadjena kruglja. Narod bo govori: Nekoč kad su Turci ovuda putovali, a u tom gradu stanovao gospon, te kad je taj gospon uprav pečena kokota jeo, pukne kanon iz Oštrca i pogodi u glavu toga kokota. To je dakako priča, ali moglo bi u stvari što biti.

Za umjetnu špilju neznam i nečujem ništa. U župi Lohor, nedaleko gradine (ruševine) Lohor, ima neka špilja, ali narod neufa se u nju, nu vidio je nisam. U proljeće ili ljetu ću jedanput sam tamo otići. Tako isto za $\frac{1}{4}$ sata niže od kupališta Sutinsko pozna se, gdje je bila velika gradina, ali sad je sve zarašteno. I ovdji su već nadjene neke stvari i poslone u muzej, ali prije mnogo godina.

Znatnih humka, gdje bi mogli biti grobovi, nisam opazio. Narod ipak pripovjeda, da takovih humka opazuju sa južne strane varaždinskih gora sve od Štajerske medje pak kraj Krapine, Radoboja. Ja ću i o tom bolje izpitivati, a na praznike možda ići na putovanje po onom kraju.

Ja držim po mom nemjerodavnom sudu, da kud godj ima ruševina starih gradova, da u onoj blizini izpod njih u ravninah mora biti starih grobova. Ali naći ih to je teško, jer je zub vremena humke većim djelom izravnao.

Medjutim ja ću imati list vaše veleučenosti na umu, te izpitivati, a po mogućnosti i sam tražiti. Sa veleštovanjem vaše veleučenosti pokoran

Dav. Božić.

7. U Korčuli, dne 1 ožujka 1885.¹ — Veleučeni gospodine uredniče! U *Gornjemu Rasnomu*, poviše Popova Polja, je mjesto *Podgradinje*. — i tu je *slovinška golema nekropola* kod pravoslavne crkve *sv. Jovana*. Narod mi priča, da je crkvica od davnina, al' ja to nijesam mogao nikako razabrati, jer je u zadnje doba sasviem popravljena i ponajčinjena, kao nam svjedoči sljedeći moderni nadpis:

ІССЕТ	ХРІСТС
ХРАМ	БОЖІ Н
СВЕТ	ІОКА
НА МЕСЦУ МРТ 1844	

Okolo crkve je veliko groblje, al svakako nije onako veličanstvene kao opisano na *Radimnju* kod Stoca i ono na *Bolunjima*, na koje so opeta valja povratiti . . . Ovo ću čuveno groblje početi opisivati s istoka put zapada, a prvo ću se držati lieve strane, da nebi bilo pobrkauja. Stečke i ploče bez znakova neću napominjati, nego ću samo naznačiti njihov broj po redu. 1. Deset ploča bez znakova. 2. Ploča. Na njoj je štit razdjeljen okomito. 3. Ogromna ploča, a na sred nje ruža. Na njoj je odulji nadpis, te kaže, da je tu ukopan čuveni junak *Ivan Vukičević*. 4. Stećak naslonjen na podstavak. Svršuje se u trostran ležeći bridnjak sa osnovi-

¹ V. Viestnik 1885, str. 22.

cama nagnutiem unutra. Na stečku nadpis spominje *Ninou Lupovića i sina mu Crijepe*. — Oko spomenutoga stečka, žalibože, nije nikakvih simboličkih znakova, pa se ne zna pokojnikovo zanimanje, al ime je prvo poznato u narodu, te ga se može sravniti sa *Nina od Kostura*, o kojemu se dosta pjeva u narodnijem pjesmama. 5. Stećak naslonjen na podstavak. Svršuje se u trostran ležeći bridnjak sa osnovicama nagnutiem unutra. — Na glavi mu je (s istočne strane) krilati zmaj izplazena jezika, a izpod njega je sokô na konju okrenut put desne. S gornjeg, t. j. sjevernog lika je koplje, te se za nj uhvatio čovjek. Proti čovjeku je, ozgora, nasrnuo divlji prasac. Kod čovjeka je poplašen konj, a isto čovjek drži na glavi lievu ruku u poluluku, kao, da se neboji. Na podanku je stečka t. j. na podstavku jelen. Na južnomu je liku ukresan jelen okrenut put zapada, t. j. put lieve, a za jelenom trči vaska. Pred jelenom, uviše, leti ptica kako golub ili sokô. Na zapadnomu je liku (u vrhu) ogroman razgranani križ. Izpod križa je (a križ je naslonjen na zmaja) dvokrili zmaj, a izpod njega vide se kao dva krila ili čapeti, pa, kao da je čovjek udario u zmaja kopljem ili bodcem. Koliko je znamenit opisani stećak! 6. Dva stečka u vrhu ravna. 7. Stećak. Svršuje se u trostran ležeći bridnjak sa osnovicama nagnutiem unutra. Na mjesto granjem stećak je okolo urešen ružama, a u vrhu je zarubljen. Stećak je izradjen *arkitektonički*, t. j. s gornjega su mu lika, a tako i s donjega, po četiri stupa skupčana na luk ponješto spljošten (u plohozbi). Na vrh nogu je velika ruža u vrhu, a u dnu je jedan stup. 8. Tri velike ploče bez znakova. 9. Šestnaest ploča bez znakova. 10. Ploča. Na njoj je u vrhu kao *somun*, a na njemu križ. 11. Jedanaest ploča bez znakova. 12. Dva stečka u vrhu ravna — bez znakova. 13. Stećak. Svršuje se u trostran ležeći bridnjak sa osnovicama nagnutiem unutra. Zarašten je okolo lišajem, te mu se samo na glavi s stoka pozna velika ruža. 14. Stećak. U vrhu je ravan i bez znakova. 15. Ploča. 16. Ogromna ploča, a na njoj krst po sriedi kaneliran. 17. Devet ploča bez znakova. 18. Pet ploča slabo izradjenih, a na jednoj ogromni krst.

II. Ovdje sustajem, a u drugomu ću dopisu opisati desnu stranu nekropole, koja, ako nije znamenitija od opisane, biće barem golemija, pa mi nepreostaje mjesta, jer mi se je sada baviti o istomu predmetu, ali s druge ruke. Napomenut mi je, da se je ponješto bavio o *starobosanskoj grobovima g. Heinrich Sterneck* u djelcu „Geografische Verhältnisse, Communicationen und das Reisen in *Bosnien, der Hercegovina und Nord-Montenegro*. Aus eigener Anschauung geschildert von *Heinrich Sterneck*. Mit 4 colorirten Tafeln. Wien, 1877 *Wilhelm Braumüller* k. k. Hof- und Universitäts-Buchhändler“. Spomenuti gospodin posvetio je rečenijem grobovima IV pogl. od str. 45—56. (do svrhe djelca) pod naslovom — *Alte Grabsteine*. — Ovdje nije moja svrha, da rečem kako je rečeni gospodin razvio i shvatio taj škakljivi predmet, jer su drugi rekli svoju, a ja ostavljam, kao skroman radnik i sakupljač, da budućnost reče svoj strogi i neumoljivi sud, i ja ću se samo osvrnuti na njegovu liepo narisanu kartu pod br. I. (Blatt. I.),¹ gdje su naznačeni i bosanski gro-

¹ Na IV. je karti narisano nekoliko starobosanskih grobova i jedan rimski.

bovi — *alte Grabsteine*, — pa se usudjujem opaziti, da je sasviem manjkava u tomu pogledu, jer jih je veoma malo naznačeno, a izpuštene su najznamenitije nekropole u Hercegovini. U tomu je pogledu veoma bolji, ako i nije potpun „*Schematismus Topographico-Historicus Vicariatus Apostolici et Custodiae Provincialis Franciscanico-Missionariae in Hercegovina. Pro anno Domini 1873.*“ Mostar — Typis Missionis Cathol. in Hercegovina 1873.“ Moja je namjera, da ovim potaknem mnogopoštovane župnike i gospodu učitelje u Herceg-Bosni i t. d., da svak od njih napiše točan pregled ili popis staro-bosanskih grobova u svojoj okolini, pa, da se dostoji dostaviti ga na ruke priklonito-podpisanoga ili ravno Slav. Ark. Druš. u Zagreb, a to će biti veoma rodoljubno djelo, jer će se moći barem za sada napisati točan popis i sastaviti topogr. nacrt, pa će tako biti unapriedita iztraživaocima dosta olakoćen posao, jer će znati kud će i kako će kretati na put. — Evo ću zabilježiti počamši od Stôca (u Hercegovini kod Neretve), poznate mi nekropole:

Stôlac. 1. a) *Radimnja*, b) *Vidoštak*. 2. *Gorica* (na zapadu). 3. *Nekuk* (na istoku). 4. K sjev. ist. od Stôca daleko s. 5. *Jasen-Krst* — u selu *Jasena* (stećci). 5. K sjev. od Stôca s. 1 *Košun-grad* u Dabrici. 6. Prama sjev. od Dabrice od Stôca s. 4. *Stjepan-Krst* (stećci) na *Krevnicama*. 7. K sjev. ist. od Stôca s. 3¹/₂ *Ljubljénica* (stećci). 8. K sjev. od Stôca s. 3 *Dubrave* i *Hodovo* (stećci) u *Brdima*. 9. K sjev. od Stôca s. 3¹/₂ *Kotašnica* (stećci). 10. K sjev. od Stôca s. 4 *Rotimlja* (stećci i drevna crkva). 11. K sjev. od Stôca s. 5. *Hodbina* (stećci). 12. K sjev. od Stôca s. 4 *Trijebanj* (stećci). 13. Kod Počitelja blizu Neretve *Modrić* (stećci). 14. Kod Žitomislíca blizu Neretve stećci. 15. Kod Počitelja *Opličići-u Dubravama* stećci. a) Na *Rečicama* kod *Domanovića*. b) Na *Tasovčićima* (po gdjekoji stećak). c) U *Vidonjima* crkva (s nadpisom). d) U *Dobranjima* (stećci, al ponješto pokvareni). 17. K zapadu od Stôca s. 1¹/₂ *Pješevac* (?) (stećci). 18. K sjeveru od Stôca s. 1 *Ošenići* (stolovi Miloradovića i spomenik vojvode Hrabrena). 19. K jugo-zap. od Stôca s. 1³/₄ *Kruševo* (stećci). 20. K jugu od Stôca s. 2 *Bitunja Gornja* (stećci). 21. K jugo-izt. od Stôca s. 3. *Orlja* (steć.). 22. K jugo-izt. od Stôca s. 3. *Ubosko* (steć.). 23. K jugo-ist. od Stôca s. 4. *Hergjuše* (stećci kod puta Ljubinskoga, s lieve). 24. K istoku od Stôca s. 5 *Vlahovići* (stećci i crkva sv. Lazara, a u njoj spomenici). 25. K sjev.-ist. od Stôca s. 5. *Dabar* (stećci). 26. Ljubinje (stećci kod prav. crkve). 27. K jugu od Stôca s. 2¹/₂ *Demunov Krst* u občini *Burmazi*. a) Na *Svitavi* kod Blata Rašanskoga (Krst s nadpisom). b) *Bačnik*. c) *Bušišta* (stećci). 28. K jugu od Stôca s. 3. *Burmazi* (stećci i crkvina). 29. K ist. od Stôca s. 1 *Bitunja* (zabrdje (stećci). 30. K jugo-zap. od Stôca s. 3¹/₂ *Boljuni* (stećci i crkvina). 31. K jugo-zap. od Stôca s. 4¹/₂ *Dršnica* (stećci i lokva, a uza nju nadpis). 32. K jugo-zap. od Stôca s. 5. *Obaljeno Groblje* (stećci — malo jih). 33. K jugo-zap. od Stôca s. 5. *Brštanica* (stećci). 34. K jugo-zap. od Stôca s. 5. *Toplica* (stećci). 35. K jugo-zap. od Stôca s. 6. *Glumina* (stećci). 36. K jugu od Stôca s. 6. *Podgradinje-Gornje Rasno* (stećci). 37. Groblje na *Lastvi* kod Gornjega Rasnoga (stećci). 38. *Bančići* kod Gornjega Rasnoga (stećci). 39. K jugo-zap. od

Stôca s. 7. *Lisja* (stećci). 40. *Hutovo* (stećci). 41. K jugo zap. od Stôca s. 7^{1/2}. *Praputnica* (stećci — ostanci crkvine sv. Mihovila). a) *Broćanac* (stećci). 42. K jugo-zap. od Stôca s. 8. *Gradac* (stećci). 43. K jugu od Stôca s. 8. *Trebinjâ* (stećci kod crkve ili *na glavicama*). 44. K jugu od Stôca s. 8. *Kupni Dô — Trebinjâ* (stećci i crkva). 45. K jugu od Stôca s. 8. *Zavala (Popovo Polje)* (stećci i dvije crkvine). 46. *Prijevor* kod *Ravnoga — Popovo* (st.) 47. *Dubravac Kamen* kod *Ravnoga* (stećci). 48. *Trijensta* kod *Rupnoga Dola* (st.). 49. *Kotezi* preko *Popova Polja* (steć.) 50. O *Trnčina* (kod *Prijedora*, stećci). 51. K jugu od Stôca s. 9. *Horaovi Dô* (stećci). 52. K jugu od Stôca s. 10. *Beleniči* (stećci). 53. K jugo-ist. od Stôca s. 12. *Veličani* (stećci). 54. K jugo-zap. od Stôca s. 10. *Moševići* (stećci i crkвина Svisveti). 55. *Ilina Glavica* kod *Kleka*¹ (stećci na dva mjesta). —

III. Osim spomenutih *nekropola*, još jih je, koje nijesu meni poznate, al dakako i za njih éu malo po malo obaznati. — Još mi je napomenuti, da su u djelcu g. H. Sternečka najbolje zabilježene nekropole po Nevesinju, jer je na njegovoj karti pet. t. j. *alte Grabsteine*, a to je znak, da je on što god marljivije ispitao Nevesinje, al svakako i tu je više nekropola. — Nevesinje je daleko od Stôca s. 10 hoda prama ist.-sjev., i tu je na više mjesta groblja kao n. p. 1. *Nevesinje*. 2. *Poragje* (?). 3. *Udrešnje*. 4. *Više Poklopca*. 5. *Gornje Nevesinje*. 6. *Budisaolje*. 7. *Bišenja Dolnja* (znameniti stećci; kaže narod, da su još za Hercega Stjepana bili). 8. *Bojčića Bunari (Crvanj)*. 9. *Morine* (svatsko groblje). 10. *Obalj* u Zagorju (stećci kod rišćanske crkve). 11. *Otovlje* (samo malo stećaka). 12. *Treskavica* (gdjekoji stećak). — U Dalmaciji na primorju su veoma riedki stećci, pa se opaža gdjekoji oko Metkovića t. j. u *Doljanima*, u *Topolomu* (poviše Stona), u *Ošljemu* (kod crkve sv. Petra), u *Smokovljanima*, u *Liscu*, u *Čepikućima* (stećci i Miholj Krst), u *Stanomu*, u *Banićima* je bila drevna crkva starobosanskiem nadpisima, u *Brsečinama* (malo stećaka) i u *Trstenomu*,² te se može kazati baš do blizu Dubrovnika, jer je Trsteno kod rečenoga grada. Opazit mi je, da su spomenici slabo izradjeni prama hercegovačkiem, jer se na njima neopaža osobitieh znakova niti arhitektoničke izradbe, samo gdjegdje *polumjesec*, *zvezda*, *štit*, *mač* i t. d. Starobosanski grobovi rasprostiru se dokle se je oblast ili upliv bosanski razprostirao za *samostalne dobe*, pa s toga jih vidimo blizu Imotskoga (*Blidinje* u *Dugom polju* više *Rakitna*), u *Cisti* oko Lovreća, u Sinjskomu okružju (pod *Tovarnicom*), na *Trilju* i t. d. Još je tih spomenik au selu *Vrelocetini* kod Varoša Vrlike (uz *Spasojevu* crkvu). Ovo samo u obće, al mi je do nade, da će te grobove *posebno* opisati kakav rodoljubni franjevac, i tako će jih se moći usporediti sa spomeni-

¹ *Usp.* — Bul. di Arch. e Storia Dalmata. a. I. N. 5. Antichità di Broéno ecc. pag. 70—76. N. 7. (dopisi). N. 11. (dop.) — a. II. N. 1. Di alcuni *Massi* Sepolcrali nel distretto d'Imoski pag. 8—10. N. 2. pag. 25—27. N. 3. pag. 36—39. N. 5. pag. 74—75. — a. III. N. 16. Rovine ecc. pag. 88. a. IV. N. 2. pag. 27.

² V. *Viest.* 1882, str. 25—26. Opozvati mi je pod br. 5: Na *Mrčevcu* nijesu *dvozubci* na ploči, nego arhitektonički ures; — a tako na svrsi tvrdim, da su ovo *bez dvojbe starobosanski spomenici*, a ne kako sam prije tvrdio.

cima u Herecg-Bosni, a uz to će pružiti liepa gradiva za *utunačenje granica* starobosanskijem grobovima, koji dosta zasjecaju u našu *kulturu povjest*.

Ovaj sam popis donio, eda se jednom počne sistematički obradivati i ovo polje, a uniljato molim veleuč. g. urednika i čitaoce cien. Viestnika, da oprostite u ime iste stvari mojoj skromnoj osobi na dosadnu nabranjanju, te da me podupru, barem moralno, u ovako tešku, al častnu pitanju. Osobitijem štovanjem
Vid Vuletić-Vukasović.

8. U Osiku, dne 2 ožujka 1885. — Slavno ravnateljstvo nar. zem. arkeol. muzeja. — Evo u hitnji nekoliko rieči. U Medku je izkopana kamena ploča sa nadpisom, te našast zlatan prsten sa slovi. Nadpisi su latinski. To je izkopano pri gradnji crkve pravoslavne. Stvari su u rukama g. Stjepana Starčevića u Medku. Arcidjakon Božić nastoji snimiti prepis nadpisa, i bude li moguće, starine muzeju poslati. — Progovara se, da je i u Bagu nadjena ploča sa rimskim nadpisom; nu zato se pravo nezna.¹ Slavnoga ravnateljstva pokorni
Ivan Devčić, muz. povjerenik.

9. U Budimpešti 28 ožujka 1885. — . . . Buduć da silnoga posla radi nisam prošle godine ni u stanju bio zadatu vam rieč moju, što se dopisa tiče, održati, to da pogrešku moju bar u nečem popravim, evo me sada, i to za znak da mi niste „Opis“ zaludu slali, na polju jugosl. numismatike, i nadam se, da će vas, kao našeg prvog numismatika, moj dopis zanimati. Pre nekoliko nedelja mi ukaza jedan ovdašnji prijatelj moj Filip Kunváry, nadinžinir, u svojoj universalnoj sbirki svakovrstnih novaca, jedan njemu nepoznat srebrni novac, u kom sam na veliku radost moju upoznao takav srebrni novac despota Stjepana Visokog Lazarevića, koji ni u vašem vrlom „Opisu“ naveden, dakle kao što toga radi držim u obšte još opisan nije, inedit; isti je novac na priedku sličan u „Opisu“ na tabl. XII. pod br. 6, opisanom, a takove je iste i veličine, to jest: Spasitelj na krtu punolik, stojeći medju dva piknjasta luka, piknjastom osienkom oko glave, desnicom pruženom dieli blagoslov, a lievicom pridržava knjigu pri prsih. Van lukova na polovicu novca obični napis $\overline{\text{ic}}-\text{xc}$; no zadak mu je ovaj: u sredi monogram, u kom je od reči Despot kao prvo i poslednje slovo

¹ Muzealno ravnateljstvo glede Medka umah se obratilo na g. Stjepana Starčevića, na sl. Okružno Upraviteljstvo u Gospiću i na samu Vis. kr. zem. Vladu; glede pako Baga na veleuč. g. Fr. Pilepića bačkoga poslanika i odvjetnika na Rieci. U što se tiče odkrića u Medku, sada je očito, da ono spada na srednje doba. Gosp. Stjepan Starčević odgovori, da su nadjena dva kamena, jedan sa nadpisom GLORIA, izručen preč. g. Božiću na popu u Gospiću, a drugi liepo izdijelan, valjda vratni stup. Gosp. Devčić muz. i druž. povjerenik u Osiku, posla nam nadalje naert kamena sa nadpisom. Kamen je izradjen na zavojke, te stranom je ljubičasto bojadisan. Od ona dva prstena, koja su se ondje našla, jedan je već u muzeju darom gosp. umir. kapetana Krivačića, a drugi od zlata po služenoj obaviesti slav. okruž. upraviteljstva u Gospiću predao je g. Stjepan Starčević sa još nekoliko starinskih predmeta veleuč. g. Dru. Davidu Starčeviću, da sve muzeju izruči. Našlo se ondje još drugih stvari, koje su amo tamo raznesene; a bilo bi se još više odkrilo, da nije ondješnji prota naložio, da se sve zatrpa. Radilo se o katoličkom groblju, a na njem se sada gradi pravoslavna crkva.

Α i T,¹ a oko njega uz rub teče nadpis, počam gori desno, ovako: **ΑΕCΠΟΤ·CΤΕΦΑΙ**. Slovo **Η** u reči Stefan već nije sasvim održano, a i posle toga kao da su još dva slova bila, od kojih je poslednje u sredu više, ¹ došlo,² no nikako se razaznati nem žedu, jer su već tako jako izgadjena.

Dr. Petar pl. Despinić.

Razne viesti.

Znatni Darovi nar. arkeologičkomu muzeju. — Arkeologički muzej tu od ne davna pribavio si novih Mæcenasa, koji već dosadašnjimi darovi istomu zavodu učinjenimi zaslužuju, da se osobito iztaknu pred narodom, komu je pomenuti zavod poglavito namjenjen, a i stari mu se ne-prestance odazivlju.

Prvi je *Dr. Josip Prelec* kr. podžupanijski liečnik i povjerenik nar. Muzeja i hrvat. arkeol. Društva u Zlataru. Arkeologički muzej jako je do tu ne davno trpio na predmetih iz velevažne kamenite dobe. *Dr. Prelec*, srećni obretnik goleme i dragociene rude ove vrsti predmeta u svom kotaru, predhistoričkoj znanosti sam vješt, te dobro upućen o važnosti takovih predmeta, stavi se iz petnih žila nastojati, neštedeć novca ni vremena, da jih sakupi što više može, a tom svrhom samo, da jih u dar prikaže nar. arkeol. muzeju. Već do sada broj takovih komada veoma riedkih i raznih, što je on veledušno poslao nar. ark. muzeju, premašuje sedamdeset.

Drugi je prečastni gosp. *Juraj Tordinac* opat i kanonik u Djakovu. Ondje, gdje toliko sjajnosti odsjeva iz biskup. prijestola, nije ni čuda, da se i nova svjetlila pomole. Oskudjevajuć naš arkeol. muzej na etruških predmetih, koji su toliko slavljani u arkeologičkoj znanosti a važni donekle i za proučavanje naših starina predrimskih naime ilirskih imenito liburničkih, koje se u mnogom s onimi slažu, muzeal. ravnatelj preporučí g. Nikoli Tordincu, sinovcu prečast. g. Jurja, putujućem u Rim, neka nabavi, ako mu se prilika desi za primjernu cieniu nekoliko etruških predmeta za isti muzej. G. Nikola nabavio je već i ovamo poslao četiri komada, naime jedan sarkofag iz gline krasno nakićen i sa nadpisom, i tri posude uz trošak od 50 for. pruženih mu od strica si Jurja, koj mu naloži, neka i nadalje nabavlja takove predmete u njegovo ime a na korist nar. arkeol. muzeja.

Blagodarnim posriedovanjem slav. financ. ravnateljstva u Osieku *Vis. Kr. Ugar. Ministerstvo financija* blagoizvolilo je svojim odpisom od 22 listopada 1884 br. 66309 dozvoliti molitelju Nikoli Tordincu gori pomenutom,

¹ Po nas ovdje se neradi o monogramu sastavljenju od Α i T, nego jednostavno o prostom Α djelomice ponješto drugako izobraženo, kako i sam dopisnik dalje priznaje; tim veće, što sasvim ista slika za Α dolazi u rječi ΑΕCΠΟΤ naokolotekućeg nadpisa, i što imamo još jedan novac istog vladara sa velikim Α usried zadka (V. Opis str. 169. Tab. XV. br. 16).

² Po nas manjka samo po sriedi krst †, kojim počima obično nadpis, kad teče naokolo.

onda vjeroučitelju male realke u Mitrovici, da „sliedeće starine, koje se na pročelju carinarske sgrade u Mitrovici nalaze uzidane, i to: lavsku glavu, konjsku glavu, Zeusovu glavu i leteću Viktoriju na svoj trošak skinuti i zemalj. muzeju odpraviti može s razloga, što su te starine po navodu molitelja dosta velike vrijednosti“. Pošto se danas g. Tordinac nalazi u Rimu, te nije u stanju ovim se poslom baviti, ravnateljstvo nar. arkeol. muzeja uteklo se kao obično svomu Mecenasu i muz. povjereniku u Mitrovici prečast. g. opatu i župniku Paju Mileru, neka se udostoji taj posao na muz. troškove obaviti, i te predmete putem parobroda Hrvata g. Šipuša opet drugog našega Mecenasa ovamo odpremiti. Ove će starine liepo ukrasiti sbirku Srijemskih, koje u nar. arkeol. muzeju već imaju svoje mjesto naposeb.

Velm. g. *Janko Golub* vlastelin u Šikadu, koj je već tu nedavno poslao u dar nar. arkeol. muzeju po Dru. Jos. Prelcu iz Zlatara četiri liepa predmeta iz kamene dobe, dne 16 ožujka t. g. piše ravnateljstvu istoga zavoda, da mu šalje po g. Ljud. Galiufu veleposjedniku iz Bedekovčine liepo sačuvanu kost (tibia) od mamuta (*Elephas Primigenius*), kakovih se još nije otkrilo u Zagorju, dočim se ondje našlo najviše predmeta iz kamene dobe. O tom otkriću veli sam g. Golub: „Našla se je (kost) u mojoj blizini u jednom novom prokopu potoka. Sudeć po onoj velikoj jarugi, koju si je voda tamo načinila, moralo bi se više toga pronaći, nu zato treba težaka, koji bi potok za čas u staro korito zakrenuli, i koji bi tu silnu vodu iz jaruge izvukli. Kanili slavno ravnateljstvo u obće da se što radi, bilo bi probitačno, da se tko o tom osobno uvjeri; kojom sgodom molim mene potražiti. Ovaj čitavi mjesec imadem vremena, kod kuće sam, dočim drugi mjesec počimlje moje službovanje, pak bi vrlo žalio, ako tko dodje, da me kod kuće nebi bilo“. Ovako taj pravi domorodac. Kost je predana bila prirodos. muzeju, koj je već odredio, da se ono zemljište iztraži. Akoprem se tim načinom ta znamenita starina našoj predhist. sbirki izmakla, blagodarimo ipak najtoplije veledušnomu darovatelju.

O presudah glede kamenih predmeta kod naroda u Zagorju.

— Piše nam presv. g. Ivkanec iz Varaždina: „Kao što mi je dobro poznato, slovi naše Zagorje s velikog bogatsva na orudju iz kamenite dobe, ali ih je mučno dobiti, pošto narod o njih svakojake presude imade. Osim onoga, što je zaslužni povjerenik g. Levin Horvat u *Viestniku* br. 2 od g. 1884 u tom pogledu naveo, priča narod o strielnom kamenu, da ga striela u zemlju zabije, a ova ga nakon 7 godina na isto mjesto izbaci, te da u onu kuću, koja ga posjeduje, nikad udariti neće“.

Predhistorički predmeti iz otoka Palagose u Dalmaciji. —

„Od g. prof. R. Gasperini u Spljetu dobili smo uz zanimive okamine jedan nož i jednu strielicu iz kremenca, što je on sam našao u gornjoj naslagi crnice, koja sriednji dio otoka Palagose pokriva. Po njegovom izvještaju bilo je već izkopano mnogo sličnih predmeta, od kojih se veći dio nalazi u rukuh g. A. Topića na Visu, te i sada kiša neprestano otkriva nove predmete. Sistematičko iztraženje rečene naslage po njegovu mnienju dobrim bi uspiehom urodilo.“ — Tako u *Verhand. der k. k. geol. Reichsanstalt. Wien 1885. 85.* Ovako se tudji kite i šepire našom mukom. Oj domovino naša!

Rimske opeke. — U Petrovomselu kod Nove Gradiške taracana je ciela kuhinja gospoje Slivaričke sa rimskimi opekami. Vriedno bi bilo, da nas koj prijatelj obavijesti, odakle i kako su onamo došle. Ivkanec.

Da se znade. — Dr. Bojničić obielodanio je u Viestniku od g. 1882 br. 4 nadpis, našast u Varažd. Toplicah, koga je vlasnik Lipman prošle godine vlastelinstvu novomarovskom za 40 fr. prodao, i kojega je potonje u gradu uzidati dalo. Ivkanec.

Nadpis u Čakovcu. — U Viestniku od g. 1882 br. 3 naveden je nadpis, nalazeći se u Čakovačkom gradu. Plohl-Herdvigov nije ga točno shimio, jer glasi: u 2. reduku FAVORIS a ne TAVORIS, u 3. reduku nestoji točka kod F te je u tom reduku Momsenov navod NN neizpravan a Plohlov izpravan; u 5. riedku stoji DACVMENA a ne Dagumena; u 7. reduku nestoji točka medju FAVENTINA.ERES nego ovako: FAVENTINAERES; u 8. reduku nečitljivo je prvo slovo, jer je gornji okrug slova P okrnjen, nu po svoj prilici značiti će P a ne F. Kamen počim: sa dva prosta lika, izklesana bez oružja, oklopa ili kacige. Ivkanec.

Niccolò Tommaseo. Saggio critico. — U dobro poznatom organu mletačkoga književnoga društva *L'Ateneo Veneto* (Venezia 1885. Serie IX. Vol. I p. 3-43) nalazi se veoma zanimiva razprava u onom društvu čitana od glasovitog italian. spisatelja V. Mikellia o našem slavnom zemljaku *Nikoli Tommaseo* Šibeničaninu (sam pisac kaže: *il nome di origine era Tommasich o Tammasev*). Tu se iz svih strana oštroumno prosudjuje sav njegov rad na književnom polju, te svuda nalazi pisac, da je Nikola svake pohvale vriedan. Napokon veoma žaleć, što se od njeko doba Tomaseov rad zanemaruje, žarko preporučuje proučavanje njegovih književnih djela kao uzornih te najbolje sredstvo za sjegurni napredak.

Ono pako, što za nas najviše vriedi u toj razpravi, leži u popisu Tomasevih umotvora na koncu priloženu. Medju ovimi a do sada neizdanimi zabilježen je i ovaj: *Della lingua illirica. Un volumetto, dove accenna e dimostra la sapienza riposta nelle radici di lei*. Izdanje ove knjižice, sastavljene od takova velikana, koj je u iskricah i u drugih spisih jasno dokazao, da je i svomu materinskomu jeziku dosta vješt bio, jamačno dobro bi došlo u pripomoć urednikom hrvatsko-srbskoga rječnika. *Videant consules*.

Grof Aleksije Sergijević Uvarov — jedan od najvećih i najzaslužnijih pisatelja i domorodaca u Rusiji, umrie 12 proš. siečnja u Moskvi. Rodio se god. 1824 u Petrogradu, gdje je svoje nauke započeo, a u Berlinu dokončao. Stupi zatim u javnu službu. God. 1848 prodje diplomatskim poslanstvom u Napulj, gdje priljubi starine. Kao kapetan učestvova u Krimskom ratu. Služio je više godina u ministerstvih, te u kabinetu Aleksandra II; uvijek se ipak bavio arkeologijom, koja je u njega imala vriednoga radnika i veledušnoga mæcenasa. Mnogo je djela i razprava izdao, imenito ono pod naslovom: *Исслѣдованія о древностяхъ южной Россіи и береговъ Чернаго моря*, sastavljeno ponajviše na temelju svojih izkapanja; te i drugo *Археологія Россіи. Каменный періодъ, Москва 1881.*,

koja će mu vječnu uspomenu sačuvati.¹ Zanimao se i kršćanskimi starinama, navlastito ruskom ikonografijom, pošto je dobro poznao bizantske. Ustanovio je u spomen svoga oca znatnu nagradu od 3000 rubalja svake godine za najbolje djelo o ruškoj povjesti i za najbolji igrokaz uzet iz ruškoga života. Svoj dvorac kod Moskve ukrasi znamenitim arheološkim predmeti. Bjaše predsjednikom arheol. društva i nadzornikom novog povjestno-etnografskoga muzeja u Moskvi, članom raznih znanstv. društva, te i našega počastni član. Viečna mu pamet.

Rinald Fulin. — Dne 24 studena 1884 još za rana predstavi se u Mletih Rinald Fulin, jedan od najznamenitijih današnjih mletačkih književnika. Izučiv nauke u rodnom mjestu i u Padovi, posveti se učiteljskomu zvanju, i dobi sjelo za povjest na gimnaziji Marco Polo, ali mu već od tada glavnim zanimanjem bjaše proučavanje drž. mlet. arhiva, one neizcrpive rude sveobće nauke, te i drugih javnih i sukromnih, na kojih Mletci obiluju. Bjaše mu pako najmilija zabava, i druge na tu stazu svoditi, navlastito svoje učenike; uvijek spreman ne samo da jih upućuje, nego da jim i samo gradivo, za se sabrano, veledušno podjeli. Prvo se izkaza izdanjem depesa Alvisa Kontarina mlet. poslanika na sastanku u Münsteru, gdje se utanačio vesfalski mir. Zatim prouči sva akta tišuća se vieća Desetorice i trijuh drž. Inkvisitora, te izda više radnja o njih, u kojih živo orisa njihovu sliku od prije od stranih spisatelja silno nagrdjenu. Obožavajući upravo prošlost svoje mile republike, mnogo je na svjetlo iznio, što je u tami ležalo, a još više razjasnio i razčistio, što drugi bjahu ili umietno ili radi neznanja potamnili. Najviše njegova je zasluga, što se jednom započelo izdavanjem Sanutovih dnevnika; a glavno mu pako djelo *Archivio Veneto*, književni list po njem g. 1871 utemeljen, u kom silno blago za proučavanje mlet. prošlosti. U svih tih njegovih radnjah ima i ne malo dragulja, koji liepo razsvjetljuju i našu prošlost. Kao gradjanin i prijatelj (a mi ga znamo) bjaše takav, da mu jedva para. Laka mu zemljica!

Старинар 1884. Бр. 4. — 1. Откопавања у Костолцу (свршетак) од М. Валтровића. — 2. Српски натписи у Херцеговини, од Вида Вулетић-Вукасовића. — 3. Дописи. Из таничења, од Јакова Поповића. — Из Кучева, од Мих. Ст. Ризнића. — 4. Разне вести, од М. В. — Са једном литографисаном таблицом. — Бр. 1. г. 1885. — 1. Човек у предисторијско доба, од Др. Јосифа Панчића. — 2. Манастир Добрун, од Љуб. Ковачевића. — 3. Манастир Каона, од Вл. Красића. — 4. Натписи и записи, од М. Валтровића. — 5. Граф Алексеје Сергијевић Уваров, од Д. С. Милутиновића. — 6. Разне вести, од М. В. — Са две литографисане таблице.

Bullettino di Archeologia e Storia Dalmata. Anno VIII. 1885. Nr. 1. — 1. Ai lettori. — 2. Scavi a Citluk di Sinj (*Colonia Claudia Aequum o Aequitas*). — 3. Iscrizioni inedite. Salona. Naron. Aequum. Tragurium.

¹ Gosp. E. Cartailhac piše, da je g. 1846 utemeljio numis.-arheol. društvo u Petrogradu poslie zvano ruško arheol. društvo, a g. 1864 arheol. društvo u Moskvi.

Issa. Ager Salonitanus.¹ Due tavole — **Nr. 2.** — 1. Gli scavi nella basilica cristiana a Salona e sue adiacenze. — 2. Iscrizioni trovate nella basilica cristiana a Salona e sue adiacenze. — 3. — Iscrizioni inedite. Salona. Epetium (Stobrec). Tragurium. Bigeste (Ljubuški). Sicum (Sieuli, Biač di Castelvechio). Jader (Zara). — 4. Osservazioni dei professori Mommsen e Hirschfeld. — 5. Dono insigne al Museo. — 6. Serie dei regitori di Spalato. — 7. Lettera di Moms. Dinarizio arcivescovo di Spalato. — **Nr. 3.** — 1. Iscrizioni trovate nella Basilica cristiana a Salona e sue adiacenze. — 2. Iscrizioni inedite: a) Salona, b) Sardona, c) Albamaris (Zaravecchia). — 3. Rettifiche. — 4. La Narenta e Pagania. — 5. Serie dei Reggitori di Spalato. — 6. Ricerche preistoriche sull' isola di Lesina. Con due tavole.²

Katalog nar. zem. arkeolog. muzeja. — Vis. kr. Zem. Vlada blagoizvolila je odrediti, da se tiska znanstveni katalog nar. zem. arkeolog. muzeja, te je i u tu svrhu opredielila potrebita sredstva. Tiskanje teksta već je započelo, u osmini na liepom papiru, a table, u kojih će doći naerti od najvriednijih i najzanimivijih muz. predmeta, već se i dosta viešto izradjuju. Djelo će izlaziti u svezke. Koliko jih bude, to se za sada ustanoviti neda. Kašnje iz ovoga poteći će pako mali ručni katalog za posietitelje muzeja.

Prinosi za Kačićev spomenik. — Primili smo sliedeći poziv. „Velemožni gospodine. Da sine pod gordim Biokovom spomenik našem neumerlom Milovanu, obraća se podpisani odbor plemenitom srdcu vašeg velemožnog gospodstva, da kod naše braće zauzmete se za sabiranje milodara. Podpisani odbor duboko klanjajuć se, najusrdnije zahvaljuje. Gradac u Dalmaciji 12 siečnja 1885. Odbor za Kačića spomenik. Predsjednik: Andrijašević. Velemožnom Gospodinu Šimi Ljubiću u Zagrebu.“

Umoljavamo naše članove, neka za toli plemenitu svrhu po mogućnosti doprinesu; povjerenike pako naše još naposeb prosimo, neka iz svih sila nastoje po narodu sakupljati darove za spomenik ovoga našega velikana, i ovamo pošalju. Mi ćemo darove priobćivati, i sl. odboru u Gradac slati.

**U tu svrhu darovali: Prof. Sime Ljubić, muz. ravnatelj 10 fr.
Dr. Josip Pliverić, sveuč. profesor 3 fr.**

¹ Nadpis grčki pod br. 82 neizdanih nadpisa, o kom se piše, da je g. 1872 nadjen na Visu, mi smo izdali još god. 1859 u razpravi: „Studi archeologici sulla Dalmazia (Archiv für Kunde österr. Gesch. q. der k. Akademie der Wissen in Wien XXII Bd.)“, te u pristojnijem ruhu, a bje nadjen g. 1854. Iznova ga izdao prof. S. Stanić u pogrami zadarske gimnazije 1863/4 u razpravi „Studi storico-critici sopra l' isola di Lissa (V. našu razpravu u izvješću kr. gimnazije na Rieci g. 1864/5: *In risposta a certe osservazioni riportate nel programma dell' i. r. Ginnasio di Zara 1863/4*).

² Uz bogatstvo rimskih nadpisa odlikuje se ovaj zadnji broj s razpravom gosp. I. Bučića o predhist. iztraživanjih na otoku Hvaru. Gosp. Bučić već odavna se bavi ovim predmetom gorljivosti svake hvale vriednom; izpituje predhist. humke te i špilje po onom otoku, a radnja mu i liepim plodom okrunjena.